

Sygn. akt: I C 295/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 stycznia 2018 r.

Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Ewa Kaczmarska
Protokolant:	Sek. Sądowy Edyta Klimkiewicz

po rozpoznaniu w dniu 18 stycznia 2018 r. w Gorzowie Wielkopolskim

sprawy z powództwa H. B. (1)

przeciwko Towarzystwu (...) S.A. w W.

o zapłatę

1. Oddała powództwo
2. Odstępuje od obciążenia powoda kosztami procesu

SSO Ewa Kaczmarska

Sygn. akt I C 295/16

UZASADNIENIE

Powód H. B. (1) w dniu 08.03.2016 r. (data stempla pocztowego – k.17) wniósł do tut. Sądu o zasądzenie od pozwanego Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na jego rzecz kwoty 100 000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu wskazano, iż w dniu 05.01.2014 r. powód bez jego zgody został przyjęty do Samodzielnego Szpitala (...)

w M.. Pobyt w szpitalu trwał 10 dni. Postanowieniem z dnia 31.03.2015 r. Sąd Rejonowy w Międzyrzeczu III Wydział Rodzinny i Nieletnich uznał, że pobyt był niezgodny z przepisami ustawy. Przepis art. 41 Konstytucji, art. 9 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych oraz art. 5 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności gwarantują każdemu człowiekowi nietykalność i wolność osobistą. Powód w szpitalu sygnalizował wielokrotnie, iż ma nadciśnienie i potrzebuje leki, personel szpitala odrzekł że leku na nadciśnienie nie ma i powód ma sobie kupić sam. Wskutek tego powód doznał udaru. Pomimo zdrowia psychicznego był faszzerowany lekami psychotropowymi. Bezprawne umieszczenie powoda w szpitalu psychiatrycznym bez jego zgody skutkowało naruszeniem takich dóbr osobistych jak wolność i godność. Powód doznał krzywdy, której złagodzenie może nastąpić poprzez zapłatę zadośćuczynienia w wysokości 100 000 zł. Powód wezwał pozwanego do dobrowolnej zapłaty

zadośćuczynienia. Ubezpieczyciel przedłużał postępowanie likwidacyjne żądając kolejnych dokumentów. Konieczne było więc wystąpienie na drogę sądową.

W odpowiedzi na pozew z dnia 20.05.2016 r. (k.49-52) **pozwany Towarzystwo (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W.** wniósł

o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu odpowiedzi na pozew pozwany podał, iż powództwo jest niezasadne i zasługuje na oddalenie. W sprawie brak jest podstaw do przyjęcia odpowiedzialności pozwanego, a co za tym idzie do wypłaty powodowi żądanej kwoty. Bezspornym jest, że (...) Publiczny Szpital (...)

(...) (...) w M. miał zawartą z pozwanym w okresie od 01.01.2014 r. do 31.12.2014 r. umowę ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej (polisa serii PL nr (...)). Warunkiem niezbędnym do zaistnienia odpowiedzialności jest wykazanie winy ubezpieczonego, szkody oraz adekwatnego związku przyczynowego między nimi. Zgodnie z art. 23 ust. 1 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego osoba chora psychicznie może być przyjęta do szpitala psychiatrycznego bez zgody wymaganej w art. 22 tej ustawy tylko wtedy gdy jej dotychczasowe zachowanie wskazuje na to, że z powodu choroby zagraża bezpośrednio swojemu życiu albo życiu lub zdrowiu innych osób. Powód został przyjęty do szpitala psychiatrycznego po interwencji policji. Podstawą jego przyjęcia było pobudzenie i agresja wobec żony przy użyciu nożyczek. Z opinii biegłego sądowego wynika, że przyjęcie powoda do szpitala bez jego zgody było zasadne. Powód nie udowodnił, że podczas jego hospitalizacji szpital psychiatryczny dopuścił się niedbalstwa, że naruszył jakiegokolwiek przepisy prawa czy też reguły wynikające z zasad wiedzy medycznej. Pozwany wskazał, że kwestionuje żadaną kwotę zadośćuczynienia, bowiem jest ona rażąco wygórowana.

W piśmie procesowym z dnia 16.06.2016 r. (k.83) powód wskazał, iż podtrzymuje swoje stanowisko w sprawie.

Na rozprawie w dniu 18.01.2018 r. (k.275) pełnomocnicy stron oświadczyli, że wnoszą i wywodzą jak dotychczas. Pełnomocnik powoda podał, że podstawą prawną dochodzonego roszczenia jest art. 24 k.c. oraz art. 5 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. Pełnomocnik pozwanego wskazał, iż Sąd Rejonowy badał sprawę wyłącznie pod kątem art. 23 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego, nie zaś art. 24 ustawy.

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

Od 2009 roku H. B. (1) był skonfliktowany z żoną, córką oraz wnukami. W 2014 roku H. B. (1) pozostawał wraz ze swoją małżonką w separacji faktycznej, małżonkowie zajmowali wówczas osobne budynki posadowione na tej samej nieruchomości w R.. Między małżonkami dochodziło do nieporozumień i licznych kłótni.

W dniu 05.01.2014 r. doszło do kolejnej kłótni powoda z żoną, podczas której powód miał grozić żonie. Miała miejsce interwencja policji, w wyniku której powód został przewieziony na izbę przyjęć szpitala psychiatrycznego w G. Następnie wobec powoda wydano skierowanie do szpitala psychiatrycznego z dnia 05.01.2014 r. W skierowaniu tym lekarz psychiatra wskazał, iż powód dotychczas nie był leczony psychiatrycznie oraz, że zagraża bezpośrednio życiu lub zdrowiu innych osób. Z powodu braku miejsc w szpitalu w G. H. B. (1) został przewieziony do szpitala do M.. Od 05.01.2014 r. do 15.01.2014 r. przebywał na Całodobowym Oddziale Psychiatrycznym Ogólnym (...) Publicznego Szpitala (...) (...) (...) w M.

z rozpoznaniem: organiczne zaburzenia osobowości – stan dysfarii; łagodne zaburzenia funkcji poznawczych, nadciśnienie tętnicze, cukrzyca. W dokumentacji medycznej wskazano, iż przyjęty został z powodu kolejnej awantury domowej, podczas której miał grozić żonie. Przyjęcie do szpitala psychiatrycznego nastąpiło bez zgody powoda. W czasie przyjęcia do szpitala powód był w stanie wzburzenia, był drażliwy i wykazywał emocje. W trakcie pobytu wnosił o wypuszczenie go ze szpitala. W czasie pobytu w szpitalu nie wykazywał żadnych oznak agresji. Został wypisany po 10 dniach hospitalizacji, na skutek której doszło do znacznej poprawy jego stanu zdrowia. W trakcie pobytu w szpitalu powód miał podawane wymagane leki. Uczestniczył w gimnastyce porannej, biblioterapii, zajęciach manualnych,

treningu poznawczym, relaksie muzycznym, miał dobre relacje w grupie oraz brak problemów ze skupieniem i uwagą podczas zajęć.

Zarządzeniem Sądu Rejonowego w Międzyrzeczu Wydział III Rodzinny i Nieletnich z dn. 08.01.2014 r. sygn. akt III RNs 5/14 wszczęto postępowanie w przedmiocie przyjęcia H. B. (1) bez zgody na leczenie do Szpitala (...) (...) (...) w M.. Postanowieniem Sądu Rejonowego w Międzyrzeczu III Wydział Rodzinny i Nieletnich z dnia 05.02.2014 r. sygn. akt III RNs 5/14 stwierdzono, że przyjęcie H. B. (1) do (...) Publicznego Szpitala (...) (...) (...) w M. bez jego zgody było zasadne. Postanowieniem Sądu Okręgowego w Gorzowie Wlkp.

V Wydział Cywilny Odwoławczy z dnia 29.07.2014 r. sygn. akt V Ca 286/14 na skutek apelacji H. B. (1) od ww. postanowienia uchylono zaskarżone postanowienie i sprawę przekazano do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Międzyrzeczu. Postanowieniem Sądu Rejonowego w Międzyrzeczu III Wydział Rodzinny i Nieletnich z dnia 31.03.2015 r. sygn. akt III RNs 268/14 stwierdzono, że nie zostały spełnione przesłanki z art. 23 ust. 1 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego do przyjęcia H. B. (1) do szpitala psychiatrycznego w dniu 05.01.2014 r. bez jego zgody.

W 2015 roku małżeństwo H. B. (1) zostało rozwiązane przez rozwód. Powód otrzymuje emeryturę w kwocie 1 800 zł netto miesięcznie. Wobec powoda toczy się postępowanie egzekucyjne. Choruje on na cukrzycę i nadciśnienie, chorował na zaćmę, wcześniej przeszedł także operację wszczepienia rozrusznika serca.

Dowód:

- dokumentacja medyczna powoda – k.9, k.64-65, k.73-74, k.195-219,
- dokumentacja zawarta w aktach sprawy o sygn. III RNs 268/14 (w tym k.2-3, k.12, k.16-19, k.62-63, k.90, k.96-99, k.101-102, k.110, k.133-135, k.145-150, k.197-198, k.200),
- zeznania świadka P. L. – k.79-80,
- zeznania świadka I. S. – k.80-81,
- zeznania świadka M. P. – k.107-108,
- zeznania świadka A. R. – k.108,
- zeznania świadka E. S.- k.108-109,
- zeznania świadka B. K. – k.109,
- zeznania świadka B. M. – k.109,
- zeznania świadka J. N. – k.109,
- zeznania świadka I. G. – k.145-147,
- zeznania świadka W. M. – k.243-244,
- zeznania świadka A. T. – k.264-266,
- przesłuchanie powoda – k.278-280.

W momencie przyjęcia do szpitala psychiatrycznego w dniu 05.01.2014 r. H. B. (1) zdradzał objawy choroby psychicznej tj.: organiczne zaburzenia osobowości; pierwotnie osobowość nieprawidłowa z elementami paranoicznymi; obniżone funkcje poznawcze; w okresie przyjęcia do szpitala dekompensacja mechanizmów adaptacyjnych z urojeniami prześladowczymi i agresją w przebiegu osobowości organicznej. Przyjęcie powoda do

szpitala psychiatrycznego było zasadne ze względu na stan zdrowia psychicznego, jego agresję i zagrożenie jakie stwarzał. Powód został potraktowany jako osoba cierpiąca z powodu zaburzeń psychicznych, w takich przypadku przewiduje się termin 10 dni hospitalizacji obejmującej diagnostykę i leczenie.

Podczas pobytu w szpitalu psychiatrycznym objawy choroby psychicznej powoda utrzymywały się do dnia wypisu tj. do 15.01.2014 r.

Leczenie powoda w szpitalu psychiatrycznym spowodowało ustąpienie agresji czynnej wobec rodziny. W celu uniknięcia konfrontacji z członkami rodziny wyprowadził się do znajomego.

W okresie przyjęcia do szpitala psychiatrycznego H. B. (1) miał ograniczoną zdolność działania z rozeznaniami i ograniczoną możliwość kierowania swoim postępowaniem. Motywacja powoda w ówczesnym czasie miała charakter patologiczny wynikający z zaburzeń treści myślenia w postaci urojeniowej interpretacji rzeczywistości, głównie działań rodziny z którą miał konfliktowe relacje. Powód prześladawczo interpretował działania otoczenia. Powód żywił przeświadczenie, że jego córka i syn są w spisku z lekarzem dyżurnym aby umieścić powoda w szpitalu psychiatrycznym. Aktualnie w sferze oceny stanu zdrowia oraz relacji rodzinnych powód ma nadal ograniczoną zdolność działania z rozeznaniami i ograniczoną możliwość kierowania swoim postępowaniem.

H. B. (1) nie doznał uszczerbku na zdrowiu psychicznym w związku z pobytem w szpitalu psychiatrycznym. Powodem skierowania do szpitala powoda był jego zły stan psychiczny. Powód doświadczył subiektywnie pobytu w szpitalu jako zdarzenia dla siebie trudnego i krzywdzącego. Jednakże wynika to z braku krytycyzmu odnośnie własnych zaburzeń. Powód zaprzeczał zachowaniom, które stały się wskazaniem do jego hospitalizacji. Powód nie mógł dokonać adekwatnego wglądu w stan swojego zdrowia, przeżywał hospitalizację w sposób dla siebie niezrozumiały i przykry. Pobyt w szpitalu psychiatrycznym nie miał jednak charakteru traumatycznego, lecz służył ustabilizowaniu jego stanu psychicznego. Podnoszony przez powoda argument doznania udaru mózgu podczas hospitalizacji nie znajduje potwierdzenia w dokumentacji medycznej. Obserwowane w badaniu psychologicznym pogłębienie się deficytów poznawczych wynika z postępującego procesu deterioracji związanego z przebiegiem podstawowego zaburzenia (zaburzenia organiczne), stwierdzonego przed przyjęciem do szpitala a nie z faktu przebycia hospitalizacji psychiatrycznej. U powoda na przestrzeni wielu lat toczył się proces zmian organicznych. Sztywność myślenia, podejrzliwość, skłonność do urojeniowej interpretacji rzeczywistości, spłycony krytycyzm nasilały się z biegiem czasu. Jednym z objawów zmian był także stan dekompensacji, manifestujący się załamaniem dotychczasowych mechanizmów adaptacyjnych oraz trudnością w hamowaniu pobudzenia, które nastąpiły w dniu przyjęcia do szpitala, a które skutkowały hospitalizacją.

Aktualnie rozpoznaje się u powoda organiczne zaburzenia osobowości oraz wtórne obniżenie sprawności funkcji poznawczych. Pojawienie się zaburzeń u powoda miało charakter długotrwałego, narastającego procesu. Niekorzystnymi czynnikami sprzyjającymi pojawieniu się zmian organicznych były dolegliwości somatyczne: choroba niedokrwienna serca, nadciśnienie tętnicze oraz cukrzyca. Na skutek postępującego procesu degeneracyjnego tkanki mózgowej wystąpiły objawy zmian strukturalnych w CUN powoda. Obecnie u powoda stwierdza się: emocjonalną chwiejność polegającą na łatwości w przechodzeniu w różne stany emocjonalne, łatwość przechodzenia w stan drażliwości któremu mogą towarzyszyć wybuchy złości i gniewu oraz zachowania agresywne. Obserwuje się również zaburzenia procesów poznawczych objawiające się podejrzliwością, nieufnością, urojeniowymi nastawieniami (głównie dotyczącymi rodziny). W sferze intelektualnej widoczna jest deterioracja procesów poznawczych do poziomu otępienia w stopniu lekkim. Powód pozostaje bezkrytyczny wobec własnego stanu zdrowia psychicznego, zaprzecza jakimkolwiek uchybieniom w sposobie własnego funkcjonowania. Brak krytycyzmu odnośnie własnego stanu zdrowia wynika z organicznych zaburzeń w CUN i jednocześnie jest przyczyną braku adekwatnej oceny rzeczywistości.

Dowód:

- sądowa opinia psychiatryczno-psychologiczna z dn. 22.02.2017 r. – k.169-183,
- ustna uzupełniająca opinia biegłego sądowego M. K. – k.275-276,
- ustna uzupełniająca opinia biegłego sądowego T. K. – k.276-277.

Od 01.01.2014 r. do 31.12.2014 r. Towarzystwo (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. w ramach umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej udzielało (...) Publicznemu Szpitalowi (...) (...) (...) w M. ochrony ubezpieczeniowej - polisa serii PL nr (...) (okoliczność bezsporna),

ponadto **dowód:**

- wydruk z Rejestru Przedsiębiorców KRS pozwanego – k.55-57,
- polisa OC – k.58-60).

H. B. (1) w dniu 21.08.2015 r. wystosował do pozwanego wezwanie do zapłaty kwoty 250 000 zł tytułem zadośćuczynienia, które doręczone zostało pozwanemu w dniu 24.08.2015 r. Do dnia wytoczenia powództwa postępowanie likwidacyjne nie zostało zakończone.

Dowód:

- wezwanie do zapłaty z dn. 10.08.2015 r. wraz z potwierdzeniem nadania przesyłki – k.10-13,
- akta szkody nr 4258/100.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo w całości okazało się niezasadne.

Na wstępie wskazać należy, iż rozstrzygnięcie niniejszej sprawy wymagało pozyskania wiadomości specjalnych (art. 278 k.p.c.), toteż postanowieniami z dn. 10.11.2016 r., z dnia 08.12.2016 r. oraz z dnia 05.10.2017 r. (k.148, k.159, k.267) Sąd dopuścił dowód z opinii biegłych sądowych lekarza psychiatry oraz psychologa na okoliczność stanu zdrowia psychicznego powoda w momencie przyjęcia H. B. (1) do Szpitala (...) w M. w dniu 5 stycznia 2014r oraz w okresie pobytu w placówce do 15 stycznia 2014r, wpływu tego pobytu na stan psychiczny powoda, działania z rozeznaniem, możliwości kierowania swoim postępowaniem, określenia czy doznał uszczerbku na zdrowiu, jeżeli tak to w jakim charakterze, oraz ustalenia aktualnego stanu zdrowia psychicznego powoda. Sporządzona opinia biegłych sądowych oraz ustne opinie uzupełniające Sąd uznał za sporządzone w sposób rzetelny i profesjonalny oraz za wyczerpująco odpowiadające na stawiane pytania. Zarzuty kierowane pod ich adresem przez pełnomocnika powoda są niezasadne. Opinie te są wyczerpujące i w pełni wystarczają, by poczynić stosowne ustalenia faktyczne w sprawie. Z tych przyczyn postanowieniem wydanym na rozprawie w dniu 18.01.2018 r. (k.278) Sąd oddalił wniosek powoda o powołanie dowodu z nowej opinii biegłego psychologa i psychiatry oraz oddalił wniosek powoda o powołanie opinii z dziedziny kardiologii. Warto w tym miejscu wskazać na stanowisko Sądu Najwyższego, zgodnie z którym: „Dowód z opinii biegłego jak i instytutu ma szczególny charakter, a mianowicie korzysta się z niego w wypadkach wymagających wiadomości specjalnych. Do dowodów tych nie mogą więc mieć zastosowania wszystkie zasady o prowadzeniu dowodów a w szczególności art. 217 § 1 k.p.c. W konsekwencji nie można przyjąć, że Sąd obowiązany jest dopuścić dowód z kolejnych biegłych czy też z opinii instytutu w każdym wypadku, gdy opinia złożona jest niekorzystna dla strony. W świetle art. 286 k.p.c. Sąd ma obowiązek dopuszczenia dowodu z dalszych biegłych lub z opinii instytutu, gdy zachodzi tego potrzeba, a więc wówczas gdy opinia złożona już do sprawy zawiera istotne braki, względnie też nie wyjaśnia istotnych okoliczności” (wyrok SN z dnia 15 lutego 1974 r., sygn. akt II CR 817/73, opubl. LEX nr 7404).

W ocenie Sądu Okręgowego w przedmiotowym postępowaniu zastosowanie znajdą m.in. przepisy art. 415 k.c., art. 430 k.c., art. 805 k.c., art. 822 k.c. oraz art. 9 ust. 1 ustawy z dn. 22.05.2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz.U. 2003 Nr 124 poz. 1152 ze zm.). W kontekście tych przepisów sąd poddał analizie także przepisy art. 23 k.c. i art. 24 § 1 k.c. i art. 448 k.c.

Zgodnie z przepisem art. 415 k.c., kto z winy swej wyrządził drugiemu szkodę, obowiązany jest do jej naprawienia.

Kto na własny rachunek powierza wykonanie czynności osobie, która przy wykonywaniu tej czynności podlega jego kierownictwu i ma obowiązek stosować się do jego wskazówek, ten jest odpowiedzialny za szkodę wyrządzoną z winy tej osoby przy wykonywaniu powierzonej jej czynności (art. 430 k.c.).

W doktrynie wskazuje się, iż: „Przesłankami pozytywnymi odpowiedzialności zwierzchnika są: po pierwsze, powierzenie wykonania czynności na jego rachunek osobie podlegającej jego kierownictwu; po drugie, zawinione zachowanie podwładnego; po trzecie, szkoda osoby trzeciej wynikająca z działania osoby podlegającej kierownictwu; po czwarte, związek przyczynowy między zachowaniem powierzającego a szkodą {...} Dowód co do wszystkich okoliczności pozytywnych statuujących odpowiedzialność (w tym winy bezpośredniego sprawcy szkody) obciąża poszkodowanego. Ciężar dowodu faktu, że szkoda nie powstała w związku z powierzeniem podwładnemu wykonywania czynności, spoczywa na powierzającym [...] Na tle art. 430 KC obojętne jest, kto jest podmiotem powierzającym drugiemu wykonanie czynności. Może być to zarówno osoby fizyczna, osoba prawna, jak

i jednostka organizacyjna określona w art. 33⁽¹⁾ KC. Podmiotem takim może być także pracodawca w rozumieniu przepisów KP [...] najczęstszym źródłem powierzenia obejmującego hipotezę art. 430 KC będzie stosunek pracy. Jest to niezależne od tego, czy stosunek ten opiera się na umowie o pracę, czy też mianowaniu lub powołaniu [...] Szeroka wykładnia art. 430 KC dotyczy zwłaszcza sytuacji, w których powierzenie wykonywania czynności następuje w ramach istniejącej struktury organizacyjnej na rzecz osoby fachowo zajmującej się określoną działalnością, stąd też pozostawiony musi być jej szeroki zakres co do kierunków i sposobów podejmowania przez nią działalności. Sytuacja taka ma miejsce zwłaszcza w wypadku szkód wyrządzonych przy leczeniu w zakresie odpowiedzialności szpitali za działania lekarzy”. (Kodeks cywilny. Komentarz red. dr Konrad Osajda, Rok wydania: 2015, Wydawnictwo: C.H.Beck, Wydanie: 13, Opubl. Legalis).

Wskazać w tym miejscu należy również na orzecznictwo, gdzie podkreśla się, iż: „Podwładnym w rozumieniu art. 430 k.c. jest członek personelu medycznego jednostki, w tym także lekarz, który mimo dalece posuniętej samodzielności w zakresie wyboru sposobów leczenia pacjenta jest podmiotem podlegającym kierownictwu organizacyjnemu zakładu opieki zdrowotnej, a także ma obowiązek stosowania się do jego wskazówek w zakresie organizacji pracy”. (Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dn. 27.11.2014 r., sygn. akt I ACA 511/14, opubl. Legalis).

Zgodnie z treścią przepisu art. 23 k.c. dobra osobiste człowieka, jak w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach. Zauważyć należy, że katalog dóbr osobistych z art. 23 k.c. nie stanowi katalogu zamkniętego, nie zawiera enumeratywnego wyliczenia chronionych prawem dóbr osobistych. Przeciwnie jest to typowy katalog otwarty. W związku z powyższym w orzecznictwie powszechnie przyjmuje się, że ochronie podlegają wszelkie dobra osobiste rozumiane jako wartości niematerialne związane z istnieniem i funkcjonowaniem podmiotów prawa cywilnego.

„Podejmowane w doktrynie i orzecznictwie próby określenia pojęcia dobra osobistego wskazują, że jest to wartość immanentnie złączona z istotą człowieczeństwa oraz naturą człowieka, niezależna od jego woli, stała, dająca się skonkretyzować i obiektywizować. Każde dobro osobiste skupia w sobie dwa elementy: chronioną wartość oraz prawo żądania od innych jej poszanowania (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 19 listopada 2010 r. III CZP 79/10, OSNC

2011 r. Nr 4, poz. 41).” (wyrok Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 10 lutego 2017 r., sygn. akt V CSK 291/16, Opubl. Legalis, www.sn.pl).

Na podstawie przepisu art. 24 § 1 k.c. podmiot, którego dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. W razie dokonanego naruszenia może on także żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności ażeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści

i w odpowiedniej formie. Na zasadach przewidzianych w kodeksie może on również żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny.

W myśl przepisu art. 448 k.c. w razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez niego cel społeczny, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia.

Kwestia rozkładu ciężaru dowodu w procesie dotyczącym ochrony dóbr osobistych została szczegółowo wyjaśniona w orzecznictwie. Należy przytoczyć w tym miejscu, iż: „Przepis art. 24 § 1 k.c. rozklada ciężar dowodu w ten sposób, że na powoda nakłada obowiązek udowodnienia, że pozwany naruszył jego dobra osobiste. Przepis formułuje również domniemanie prawne bezprawności naruszenia dóbr osobistych. Na pozwanym zatem ciąży obowiązek udowodnienia, że jego działanie naruszające dobra osobiste powoda nie było bezprawne. Przy ocenie, czy doszło do naruszenia dobra osobistego decydujące znaczenie nie ma subiektywne odczucie osoby, jej indywidualne wartości uczuć i stanu psychicznego, ale to, jaką reakcję wywołuje naruszenie w społeczeństwie. Należy więc przyjmować koncepcję obiektywną naruszenia dobra osobistego w kontekście całokształtu okoliczności sprawy.” (wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 19 października 2005 r., sygn. akt I ACa 353/05, opubl. LEX nr 175202, analogicznie wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 19.10.2016 r., sygn. akt I ACa 462/16). Sąd Apelacyjny w Krakowie wskazał, że: „O potwierdzeniu naruszenia dóbr osobistych decyduje nie subiektywna ocena domagającego się ochrony, ale ocena obiektywna dokonana przez zewnętrznego obserwatora, której kryteriami są doświadczenie życiowe i potrzeba aprobaty dla wartości - w odczuciu społecznym - powszechnie zasługujących na ochronę prawną.” (wyrok SA w Krakowie z dnia 18 maja 2016 r., sygn. akt I ACa 158/16, opubl. www.orzeczenia.ms.gov.pl, Legalis). „Rozpoznając sprawę w przedmiocie ochrony dóbr osobistych sąd powinien w pierwszej kolejności ustalić, czy doszło do naruszenia dobra osobistego, a dopiero w przypadku pozytywnej odpowiedzi ustalić, czy działanie pozwanego było bezprawne. (...) Dowód, że dobro osobiste zostało zagrożone lub naruszone, ciąży na osobie poszukującej ochrony prawnej na podstawie art. 24 k.c. Natomiast na tym, kto podjął działanie zagrażające dobru osobistemu innej osoby lub naruszające to dobro, spoczywa ciężar dowodu, że nie było ono bezprawne.” (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 czerwca 2004 r., sygn. akt V CK 609/03, opubl. LEX nr 109404).

W doktrynie wskazuje się, iż: „Niemajątkowa ochrona dóbr osobistych uzależniona jest od dwóch przesłanek: naruszenia (albo zagrożenia) dóbr osobistych oraz bezprawności zachowania osoby naruszającej dobro osobiste. Przesłanki te wystąpić muszą kumulatywnie. Ustawodawca przewidział jednak znaczące ułatwienie dla osoby żądającej ochrony w postaci domniemania bezprawności zachowania, w wyniku którego następuje naruszenie lub zagrożenie dobra osobistego (...) Bezprawność jest cechą zachowania sprawcy, natomiast naruszenie albo zagrożenie dobra osobistego jest rezultatem tego zachowania (...) Bezprawne jest zachowanie sprzeczne z prawem lub zasadami współzycia społecznego (...) O uznaniu zachowania sprawcy naruszenia za bezprawne decydują kryteria obiektywne (...) Ze względu na domniemanie bezprawności poszkodowany nie musi udowadniać, że zachowanie sprawcy naruszenia było niezgodne z prawem lub zasadami współzycia społecznego, ale sprawca w celu zwolnienia się z odpowiedzialności musi udowodnić, że jego działanie było zgodne z prawem lub zasadami współzycia społecznego (...) Wykonanie prawa podmiotowego należy odróżnić od działania na podstawie przepisu prawnego, ponieważ osoba działająca na podstawie prawa nigdy nie działa bezprawnie, natomiast działanie, które pozornie stanowi wykonywanie prawa podmiotowego może zostać uznane za bezprawne, jeśli jest sprzeczne

z zasadami współżycia społecznego”(Kodeks cywilny, Komentarz red. dr Konrad Osajda, rok wydania 2015, wydawnictwo: C.H.Beck, wydanie 13, opubl. Legalis).

Przez umowę ubezpieczenia ubezpieczyciel zobowiązuje się, w zakresie działalności swego przedsiębiorstwa, spełnić określone świadczenie w razie zajścia przewidzianego w umowie wypadku, a ubezpieczający zobowiązuje się zapłacić składkę (art. 805 § 1 k.c.). Przez umowę ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej ubezpieczyciel zobowiązuje się do zapłacenia określonego w umowie odszkodowania za szkody wyrządzone osobom trzecim, wobec których odpowiedzialność za szkodę ponosi ubezpieczający albo ubezpieczony (art. 822 § 1 k.c.). Jeżeli strony nie umówiły się inaczej, umowa ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej obejmuje szkody, o jakich mowa w § 1, będące następstwem przewidzianego w umowie zdarzenia, które miało miejsce w okresie ubezpieczenia (art. 822 § 2 k.c.). Strony mogą postanowić, że umowa będzie obejmować szkody powstałe, ujawnione lub zgłoszone w okresie ubezpieczenia (art. 822 § 3 k.c.). Uprawniony do odszkodowania w związku ze zdarzeniem objętym umową ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej może dochodzić roszczenia bezpośrednio od ubezpieczyciela (art. 822 § 4 k.c.).

Umowa ubezpieczenia obowiązkowego odpowiedzialności cywilnej obejmuje odpowiedzialność cywilną podmiotu objętego obowiązkiem ubezpieczenia za szkody wyrządzone czynem niedozwolonym oraz wynikłe z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania, o ile nie sprzeciwia się to ustawie lub właściwości (naturze) danego rodzaju stosunków (art. 9 ust. 1 ustawy z dn. 22.05.2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych).

W sprawie bezspornym było, że powód od 05.01.2014 r. do 15.01.2014 r. przebywał na Całodobowym Oddziale Psychiatrycznym Ogólnym (...) Publicznego Szpitala (...) (...) (...) w M., gdzie został umieszczony bez swojej zgody. Bezspornym było również, iż w tym okresie Towarzystwo (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W.

w ramach umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej udzielało (...) Publicznemu Szpitalowi (...) (...) (...) w M. ochrony ubezpieczeniowej. Powód wskazał, że w szpitalu sygnalizował wielokrotnie, iż ma nadciśnienie i potrzebuje leki, personel szpitala odrzekł że leku na nadciśnienie nie ma i powód ma sobie lekarstwo kupić sam. Wskutek tego w ocenie powoda doznał on udaru. Według powoda, pomimo zdrowia psychicznego był faszcerowany lekami psychotropowymi. Powód wskazywał, że bezprawne umieszczenie w szpitalu psychiatrycznym bez jego zgody skutkowało naruszeniem takich dóbr osobistych jak wolność i godność. Powód miał doznać krzywdy, której złagodzenie może nastąpić poprzez zapłatę zadośćuczynienia w wysokości 100 000 zł.

W ocenie Sądu Okręgowego mając na względzie całokształt materiału dowodowego zebranego w sprawie, twierdzeniom powoda nie można przyznać racji. Powód podnosił, iż dopuszczono się względem jego osoby bezprawnego umieszczenia

w szpitalu psychiatrycznym pomimo, że był całkowicie zdrowy psychicznie. Zdaniem jednak Sądu Okręgowego umieszczenie powoda w szpitalu psychiatrycznym nie było bezprawne. Powód w żadnym zakresie nie wykazał powstania po jego stronie szkody, która miałaby wynikać z działania lekarzy zatrudnionych w szpitalu psychiatrycznym, nie wykazał by powstała szkoda na jego zdrowiu. W przedmiotowym stanie faktycznym umieszczenie powoda na Całodobowym Oddziale Psychiatrycznym Ogólnym (...) Publicznego Szpitala (...) (...) (...) w M. było uzasadnione

i przyczyniło się wręcz do poprawy jego stanu zdrowia. W tym miejscu wskazać należy, iż jest zdaniem Sądu oczywistym że podczas przymusowego osadzenia

w szpitalu psychiatrycznym dochodzi do naruszenia szeregu dóbr osobistych człowieka, przede wszystkim wolności. W przedmiotowej sprawie naruszenie dóbr osobistych powoda nie może być jednak oceniane jako bezprawne, u powoda niewątpliwie występowały zaburzenia psychiczne, które uzasadniały umieszczenie go bez jego zgody w szpitalu psychiatrycznym. Powyższe wynika ze stanu faktycznego sprawy. Sąd ustalił, iż H. B. (1) od 2009 roku był skonfliktowany

z żoną, córką oraz wnukami. Między małżonkami dochodziło do nieporozumień

i licznych kłótni. W dniu 05.01.2014 r. doszło do kolejnej kłótni powoda z żoną, podczas której powód miał grozić żonie. Miała miejsce interwencja policji. Jak wynika z treści zeznań policjanta uczestniczącego w tej interwencji (k.133-134 akt

o sygn. III RNs 268/14), ówczesne zachowanie powoda uzasadniało przewiezienie go na izbę przyjęć szpitala psychiatrycznego w G. Następnie po przeprowadzonym badaniu powoda wydano wobec niego skierowanie do szpitala psychiatrycznego. W skierowaniu tym lekarz psychiatra wskazał, iż powód zagraża bezpośrednio życiu lub zdrowiu innych osób. Przyjęcie do szpitala psychiatrycznego nastąpiło bez zgody powoda. Podczas pobytu w szpitalu psychiatrycznym

w M. rozpoznano u powoda: organiczne zaburzenia osobowości – stan dysforii; łagodne zaburzenia funkcji poznawczych, nadciśnienie tętnicze, cukrzycę.

Z dokumentacji medycznej powoda wynika, że w czasie pobytu w szpitalu nie wykazywał żadnych oznak agresji. Został wypisany po 10 dniach hospitalizacji, na skutek której doszło do znacznej poprawy jego stanu zdrowia. W trakcie pobytu

w szpitalu powód miał podawane wymagane leki. Uczestniczył w gimnastyce porannej, biblioterapii, zajęciach manualnych, treningu poznawczym, relaksie muzycznym. W sprawie Sąd dopuścił dowód z opinii biegłych sądowych lekarza psychiatry oraz psychologa. Biegli sądowi jednoznacznie stwierdzili, iż w momencie przyjęcia do szpitala psychiatrycznego w dniu 05.01.2014 r. H. B. (1) zdradzał objawy choroby psychicznej tj.: organiczne zaburzenia osobowości; pierwotnie osobowość nieprawidłowa z elementami paranoicznymi; obniżone funkcje poznawcze; w okresie przyjęcia do szpitala dekompensacja mechanizmów adaptacyjnych z urojeniami prześladowczymi i agresją w przebiegu osobowości organicznej. Biegli podali, że przyjęcie powoda do szpitala psychiatrycznego było zasadne ze względu na stan zdrowia psychicznego, jego agresję i zagrożenie jakie stwarzał. Powód został potraktowany jako osoba cierpiąca z powodu zaburzeń psychicznych, a w takich przypadku przewiduje się termin 10 dni hospitalizacji obejmującej diagnostykę i leczenie. Podczas pobytu w szpitalu psychiatrycznym objawy choroby psychicznej powoda utrzymywały się do dnia wypisu tj. do 15.01.2014 r. Biegli wskazali, że w okresie przyjęcia do szpitala psychiatrycznego H. B. (1) miał ograniczoną zdolność działania z rozeznaniem i ograniczoną możliwość kierowania swoim postępowaniem. Motywacja powoda w ówczesnym czasie miała charakter patologiczny wynikający z zaburzeń treści myślenia w postaci urojeniowej interpretacji rzeczywistości, głównie działań rodziny z którą miał konfliktowe relacje. Według biegłych sądowych H. B. (1) nie doznał uszczerbku na zdrowiu psychicznym w związku z pobytem w szpitalu psychiatrycznym. Powód doświadczył subiektywnie pobytu w szpitalu jako zdarzenia dla siebie trudnego i krzywdzącego. Pobyt w szpitalu psychiatrycznym nie miał charakteru traumatycznego, lecz służył ustabilizowaniu jego stanu psychicznego. Biegli sądowi aktualnie rozpoznali u powoda organiczne zaburzenia osobowości oraz wtórne obniżenie sprawności funkcji poznawczych oraz podali, że pojawienie się zaburzeń u powoda miało charakter długotrwałego, narastającego procesu. Zgodnie z przepisem art. 23 ust. 1 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r.

o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 882, 2245, 2439) osoba chora psychicznie może być przyjęta do szpitala psychiatrycznego bez zgody wymaganej w art. 22 tylko wtedy, gdy jej dotychczasowe zachowanie wskazuje na to, że z powodu tej choroby zagraża bezpośrednio własnemu życiu albo życiu lub zdrowiu innych osób. Osoba, której dotychczasowe zachowanie wskazuje na to, że

z powodu zaburzeń psychicznych zagraża bezpośrednio swojemu życiu albo życiu lub zdrowiu innych osób, a zachodzą wątpliwości, czy jest ona chora psychicznie, może być przyjęta bez zgody wymaganej w art. 22 do szpitala w celu wyjaśnienia tych wątpliwości. Pobyt w szpitalu, o którym mowa w ust. 1, nie może trwać dłużej niż 10 dni. Do przyjęcia do szpitala, o którym mowa w ust. 1, stosuje się zasady i tryb postępowania określony w art. 23 (art. 24 ust. 1-3 ww. ustawy). Na podstawie otrzymanego zawiadomienia sąd opiekuńczy wszczyna postępowanie dotyczące przyjęcia do szpitala psychiatrycznego osoby wymienionej w art. 22–24 (art. 25 ust. 1 ww. ustawy). O treści postanowienia w przedmiocie przyjęcia osoby, o której mowa

w art. 23 i 24, sąd opiekuńczy zawiadamia niezwłocznie szpital, w którym ta osoba przebywa. W razie wydania postanowienia o braku podstaw do przyjęcia, szpital psychiatryczny jest obowiązany wypisać tę osobę niezwłocznie po doręczeniu mu postanowienia sądu (art. 27 ww. ustawy). Zważyć należy, iż Postanowieniem Sądu Rejonowego w Międzyrzeczu III Wydział Rodzinny i Nieletnich z dnia 05.02.2014 r. sygn. akt III RNs 5/14 stwierdzono, że przyjęcie H. B. (1) do (...) Publicznego Szpitala (...) (...) (...) w M. bez jego zgody było zasadne. Postanowieniem Sądu Okręgowego w Gorzowie Wlkp. V Wydział Cywilny Odwoławczy z dnia 29.07.2014 r. sygn. akt V Ca 286/14 na skutek apelacji H. B. (1) od ww. postanowienia uchylono zaskarżone postanowienie i sprawę przekazano do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu

w M.. Postanowieniem Sądu Rejonowego w Międzyrzeczu III Wydział Rodzinny i Nieletnich z dnia 31.03.2015 r. sygn. akt III RNs 268/14 stwierdzono, że nie zostały spełnione przesłanki z art. 23 ust. 1 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego do przyjęcia H. B. (1) do szpitala psychiatrycznego w dniu 05.01.2014 r. bez jego zgody. W ocenie Sądu Okręgowego umieszczenie powoda w szpitalu psychiatrycznym znajdowało podstawę prawną w przepisie art. 24 ust. 1 ww. ustawy. Wobec powyższego, powód nie był przetrzymywany w szpitalu psychiatrycznym bezprawnie. Wobec braku spełnienia przesłanki bezprawności żądanie zasądzenia zadośćuczynienia należy uznać za nieuzasadnione. Mając na uwadze powyższe, Sąd oddalił powództwo (punkt I sentencji).

W kwestii oceny dowodów, które stały się podstawą ustaleń w sprawie, to za nie pozbawione mocy dowodowej Sąd uznał zgromadzone w toku procesu dokumenty, w tym dokumentację zawartą w aktach sprawy o sygn. III RNs 268/14 oraz w aktach szkody nr 4258/100. Strony nie kwestionowały ich prawdziwości i wiarygodności, a Sąd nie dopatrył się przyczyn, dla których miałyby czynić to z urzędu. Dokumenty urzędowe korzystają z domniemania prawnego z art. 244 k.p.c., które nie zostało obalone. Biorąc pod uwagę całokształt materiału dowodowego Sąd nie dał w pełni wiary dowodom w postaci zeznań świadków P. L. (k.79-80) oraz I. S. (k.80-81) a także przesłuchaniu powoda (k.278-280) w zakresie dotyczącym podawanych przez nich okoliczności mających uzasadniać żądanie pozwu. Odmówiono wiary m.in. okolicznościom, z których miałyby wynikać iż: umieszczenie powoda w szpitalu psychiatrycznym bez jego zgody było bezprawne, na skutek czego powód miał doznać krzywdy; że powód pomimo zdrowia psychicznego był faszcerowany lekami psychotropowymi; że powodowi nie podawano wymaganych leków na nadciśnienie, wskutek czego miał doznać udaru. W ocenie Sądu stan faktyczny sprawy przedstawiał się bowiem inaczej, co wynika z pozostałej części materiału dowodowego. Sąd uznał za wartościowe zeznania pozostałych świadków. Rozstrzygnięcie procesu wymagało pozyskania wiadomości specjalnych, konieczne było więc przeprowadzenie dowodu z opinii biegłych sądowych. Sąd wydając rozstrzygnięcie w niniejszej sprawie oparł się wnioskach wynikających z tych opinii. Do opinii biegłych sądowych i zrzutów pod ich adresem Sąd odniósł się we wcześniejszej części uzasadnienia.

Powód zwolniony był z obowiązku ponoszenia kosztów sądowych (k.40).

W związku z wynikiem procesu tj. oddaleniem powództwa powód co do zasady winien pokryć koszty procesu. Jednakże Sąd mając na względzie sytuację życiową powoda, stan jego zdrowia, stan majątkowy powoda oraz okoliczność, iż pozostawał on w błędzie co do postrzegania swojej sytuacji prawnej, Sąd mając na względzie zasady słuszności na podstawie art. 102 k.p.c. odstąpił od obciążania powoda kosztami procesu (punkt II sentencji).

SSO Ewa Kaczmarska